

Rovné postavení žen a mužů

—
gender budgeting

Ing. Marek Pavlík

???

- Co se tím vlastně míní?
- Proč se tím vlastně zabývat?
- A co z toho vlastně plyne? 😊

Práva

- Občanská
- Politická
- Sociální

Rovné postavení – základní teze

- Teorie - rovné postavení, rovné příležitosti bez ohledu na pohlaví, rasu, náboženské přesvědčení,...
- Praxe – ano, ale...

K některým pojmům

- Gender
- Gender mainstreaming
 - je proces (re)organizování, zlepšování, rozvíjení a vyhodnocování politických procesů tak, aby bylo na všech úrovních a ve všech stádiích zapracováno hledisko rovnosti žen a mužů, a to prostřednictvím všech aktérů, kteří se běžně podílejí na politickém rozhodování.
- Formy diskriminace

3 odlišné přístupy

- OSN – Afrika....gramotnost, poskytování zdravotní péče, práva žen v muslimských státech, násilí na ženách apod.
- EU – **rovné příležitosti, spravedlnost v rozdělování**
- USA – odstranění všech forem diskriminace, sexuální obtěžování

Problémové oblasti (Evropa)

- Platová nerovnost
- Přijímání do zaměstnání
- Skleněný strop
- Zastoupení žen (přístup k rozhodování)
- Mateřství versus kariéra
- *Veřejné rozpočty*

Teoretická řešení

- Právo
- Změna stereotypů
- Analýzy, statistiky, studie jako nástroj k rozhodování a osvětě

Některé základní dokumenty

- 1979 (ČSSR 1982) - Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (OSN)
- 1995 - Světová konference o ženách (Peking)
- 1999 – Národní zpráva o plnění Pekingské akční platformy
- Akční plán k dosažení rovného postavení žen a mužů (nevládní ženské organizace)
- Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen (každoročně)

Rovné příležitosti v zaměstnání (zák. 436/2004 Sb.)

- ✓ **Státní politika zaměstnanosti v ČR zahrnuje také opatření na podporu a dosažení rovného zacházení s muži a ženami, s osobami bez ohledu na jejich etnický a rasový původ, s osobami se zdravotním postižením a s dalšími skupinami osob, které mají ztížené postavení na trhu práce, pokud jde o přístup k zaměstnání, rekvalifikaci, přípravu k práci a ke specializovaným rekvalifikačním kursům, a opatření pro zaměstnávání těchto osob (§2, písm. j).**
- ✓ **Účastníci právních vztahů jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi fyzickými osobami uplatňujícími právo na zaměstnání; za nerovné zacházení se nepovažuje rozlišování, které stanoví tento zákon nebo zvláštní právní předpis (§4, odst. 1).**

ČR

- **Ústava**
- **Vládní priority (každé ministerstvo)**
- **Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů**
- **Každé ministerstvo – alespoň jeden pracovník zabývající se problematikou rovného postavení mužů a žen**
- **MPSV – koordinace aktivit**
- **Neziskové organizace – Gender Studies, ČSŽ**

Seznámení s genderovým rozpočtováním

Co je to rozpočtování z hlediska rovnosti žen a mužů?

- Rozpočtování z hlediska rovnosti žen a mužů (genderové rozpočtování, gender budgeting) je přístup k rozpočtům, ve kterém jde o spravedlivější přerozdělování finančních prostředků z hlediska rovného přístupu žen a mužů k čerpání finančních zdrojů, které společnost vytvořila.
- Genderové rozpočtování je uplatněním gender mainstreamingu v rozpočtovacím procesu. Myslí se tím zhodnocení rozpočtů z hlediska genderu, při němž se na všech stupních rozpočtového procesu bere ohled na otázku pohlaví s cílem prosazování rovnosti žen a mužů.

Genderové rozpočtování může pokrývat

- celý rozpočet
- výdaje vybraných resortů nebo programů
- výdaje na nové projekty
- vybrané formy příjmů (daně, specifické poplatky atd.)
- změny v daňovém systému
- zavádění nové legislativy nebo místních opatření

Proč ano?

- Pokud muži i ženy přispívají do veřejných rozpočtů, pak rovněž prostředky z nich odcházející by měly respektovat určitou rovnost mezi muži a ženami
- Rozhodování o alokaci veřejných prostředků je zpravidla činěno dobře situovanými muži – kteří vědomě nebo nevědomě mohou upřednostňovat své vlastní zájmy

Proč ne?

- Zdroje by měly být alokovány v souladu s cílem dané veřejné politiky bez ohledu na „gender“
- Další přerozdělování je druhém plýtvání s veřejnými zdroji (alokační neefektivnost)

Genderové rozpočtování ve světě – přístupy se liší:

- v účastnících
- v rozsahu analýz
- ve fázích rozpočtového procesu
- ve zviditelnění nebo integraci genderových analýz

Příklady ze zahraničí

- Francie – žlutá kniha
- Švýcarsko (kanton Basel) – sledují se výdaje v oblasti vzdělávání, soc.zabezpečení a bezpečnosti)
- Švédsko – projekty v oblasti soc. ochrany a regionálního rozvoje

Jak udělat genderovou analýzu?

„Jestliže chceme provádět genderové rozpočtování, pak musíme nejprve poznat jaká situace je...“

Než začneme...

- Ačkoliv jsou diskuze o gender budgetingu vedeny poměrně dlouho, tak jejich praktická aplikace je dosud spíše vzácností.
- Důvodem jsou otázky
 - Ideové
 - Aplikační

Při snaze o provedení genderové analýzy
můžeme narazit na tyto problémy:

- 1. Jak určit genderovou příslušnost výdaje?*
- 2. Jak zacházet s výdaji, kde není možné genderovou příslušnost identifikovat?*
- 3. Jak interpretovat výsledek analýzy?*
- 4. Jak analyzovat příjmovou stranu rozpočtu a jak interpretovat výsledek této analýzy?*

Jak genderovou příslušnost výdaje?

- Genderová analýza zahrnuje více než pouhé rozdělení výdajů na mužskou a ženskou část – Nicméně toto dělení je nejvíce diskutovanou a nejvíce problematickou záležitostí
- Proč je to problém?

Metody

- Využití statistických dat
- Subjektivní ohodnocení
- Analýza podle cílových skupin

- *Metoda 3Z (zastoupení, zdroje, závěry)*
- *Sociologická studie*
- *Metoda Gender Reflex*
- *SWOT analýza na rovné příležitosti žen a mužů*
- *CBA*

Využití statistických dat

- Jednotlivé výdaje jsou rozděleny podle struktury beneficentů. Každý výdaj může být buď rozdělen podle přesného podílu nebo mohou být vytvořeny „intervaly“ pro jednotlivé kategorie
 - Problémy
 - Výsledek aplikace
 - Výhody
 - Nevýhody

Subjektivní ohodnocení

- Tato metoda rovněž využívá statistická data (pokud jsou dostupná), nicméně pouze jako jeden z indikátorů. Hodnotitel pak bere v úvahu další faktory.
 - Výsledek aplikace
 - Problémy
 - Výhody
 - Nevýhody

Analýza podle cílových skupin

- Tato metoda je vhodná pro analýzu dílčích specifických oblastí (např. dotace). Využívá informací obsažených v žádosti o dotaci, k tomu aby byly identifikovány:
 - Cílové skupiny (na které je daný projekt zaměřen)
 - Nebo přímo žadatel specifikuje genderovou skupinu na kterou se projekt zaměřuje
- Výsledek aplikace
- Problémy

Shrnutí

- Problém s „genderovou identifikací“
- Vysoké náklady na analýzu (což může být neakceptovatelné pro obecní rozpočty).
- Existence „neutrálních“ a „nezařaditelných“ výdajů

2 Jak zacházet s výdaji, kde není možné genderovou příslušnost identifikovat

Aplikace jakékoliv z metod nevyhnutelně identifikuje výdaje, které:

- Nemohou být genderově zaříděny z důvodu nedostatku informací a tudíž mohou být považovány za „neutrální“
- Budou neutrální protože jsou rovnoměrně rozděleny mezi muže a ženy
- Mají takový charakter, že jejich genderová klasifikace je zcela zbytečná.

3 Jak interpretovat výsledek genderové analýzy

Při snaze interpretovat výsledek analýzy je vhodné zodpovědět přinejmenším tyto otázky:

- Byl hodnocen celý rozpočet nebo pouze jeho část?
- Jakou metodou byla určena genderová příslušnost výdaje?
- Byly „nezařaditelné“ výdaje počítány jako neutrální, nebo byla vytvořena kategorie „nehodnoceno“?
- Jaké další aspekty mohly ovlivnit výsledek? (Např. cíle programu, neočekávané události,...)
- Jaká je reálná možnost tvůrce rozpočtu ovlivnit genderovou strukturu u jednotlivých výdajů?
- Jaký je cíl aplikace gender budgetingu na rozpočet, rozpočtový proces?

4 Jak analyzovat příjmovou stranu rozpočtu a jak interpretovat výsledek této analýzy

Očekávaným zjištěním je skutečnost, že muži přispívají více do veřejných rozpočtů než ženy – což je způsobeno obecně vyšším platem a tedy i zdaněním

- Výhoda: známe plátce daně
- Nevýhoda: vysoké náklady na analýzu
- Zásadní problém: Nepřímé daně

Shrnutí

- Analýza příjmové strany rozpočtu čelí stejným obtížím jako analýza výdajů. Pokud by se očekávané výsledky potvrdily, pak jsou zde dvě možná řešení:
 - Vyšší příjmy „od mužů“ by měly být vyváženy vyššími výdaji na muže...(Kdo víc platí, ať víc má)
 - Vyšší příjmy „od mužů“ jsou důsledkem diskriminace a při rozdělování by se na to tudíž neměl brát ohled.

Závěr

- Genderové hledisko je pouze jedním z kritérií při rozhodování o využití prostředků z veřejných rozpočtů
- Neuvážená implementace genderových kritérií do rozhodovacích procesů může mít kontraproduktivní efekt

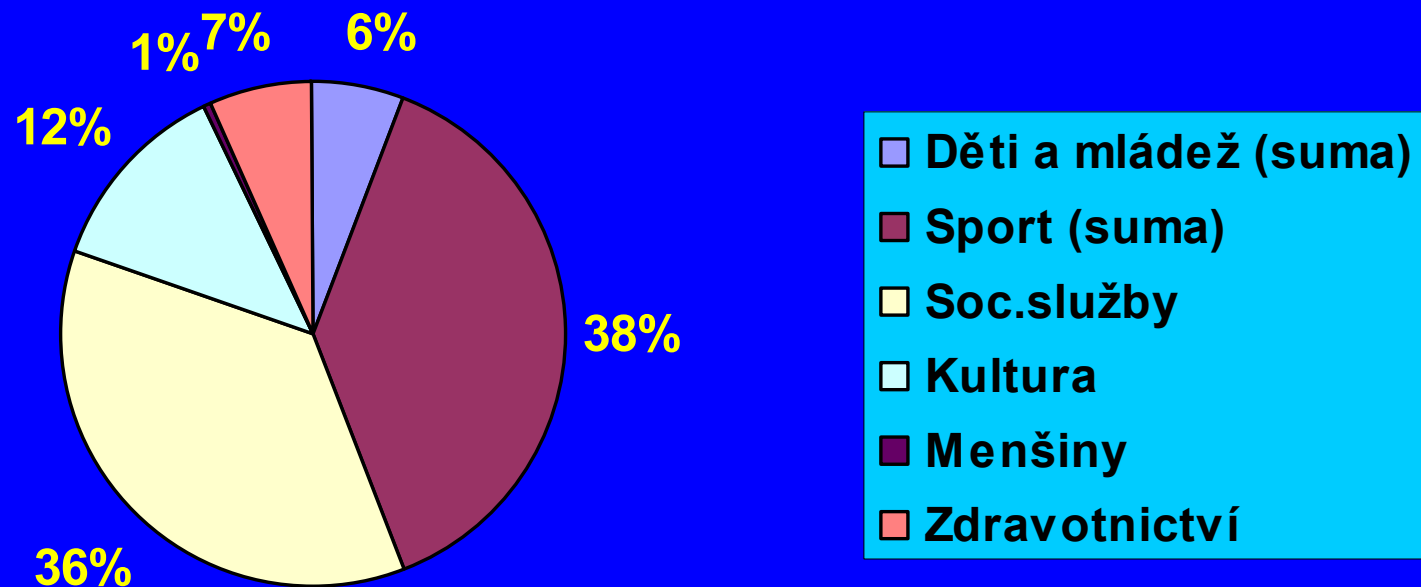
A co z toho plyne?

... na to musíte přijít sami ...

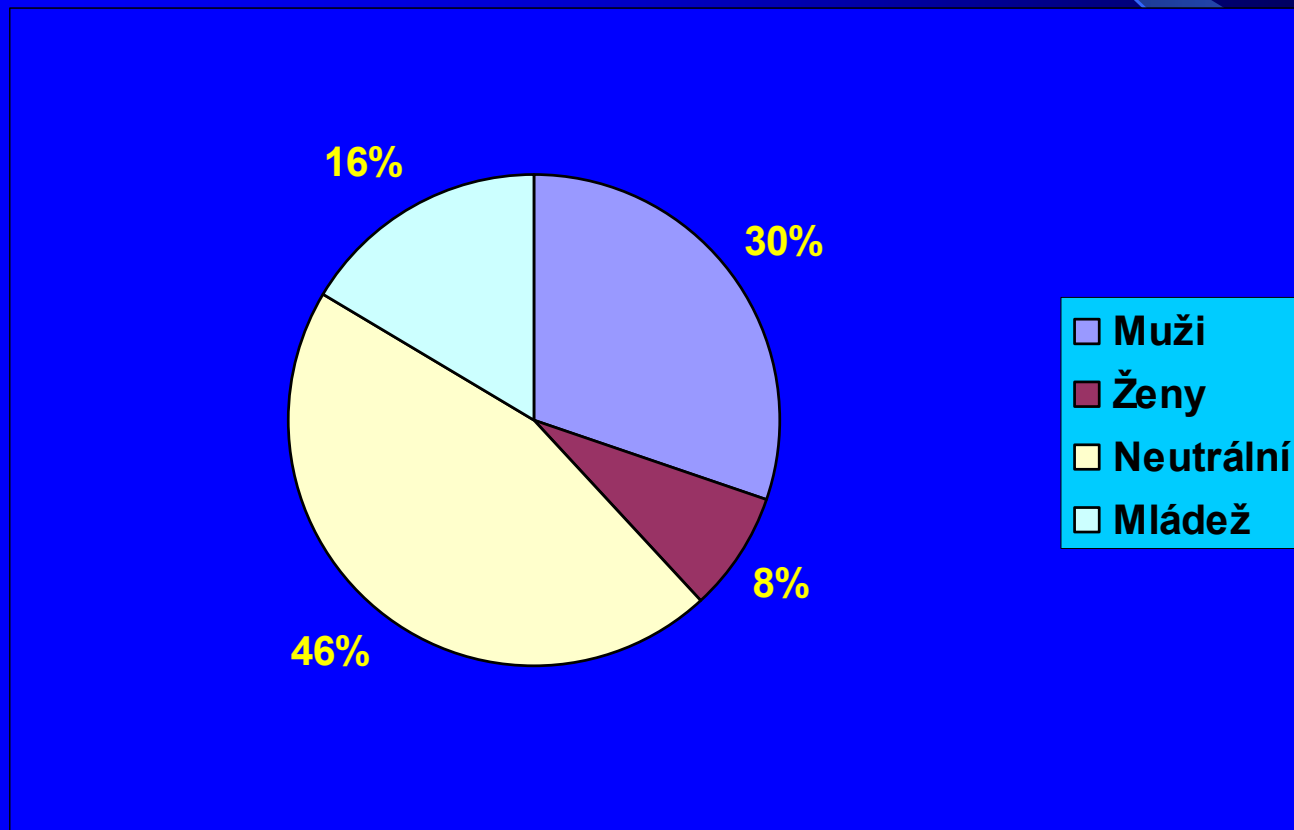
Dotace do sportu z rozpočtu MmB neziskovým organizacím v roce 2003

Analýza z hlediska genderového
určení

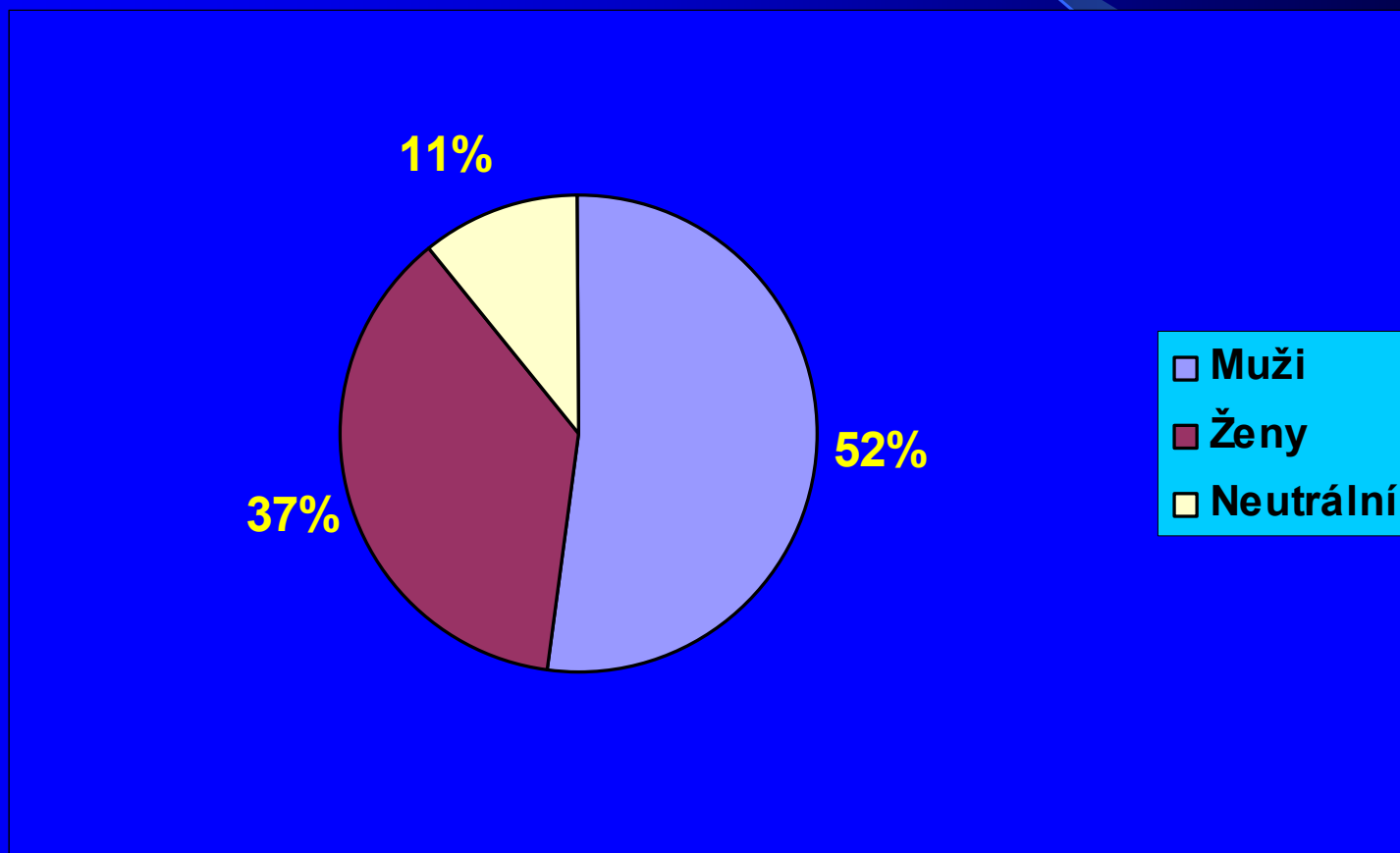
Graf: Rozdělení dotací v procentech

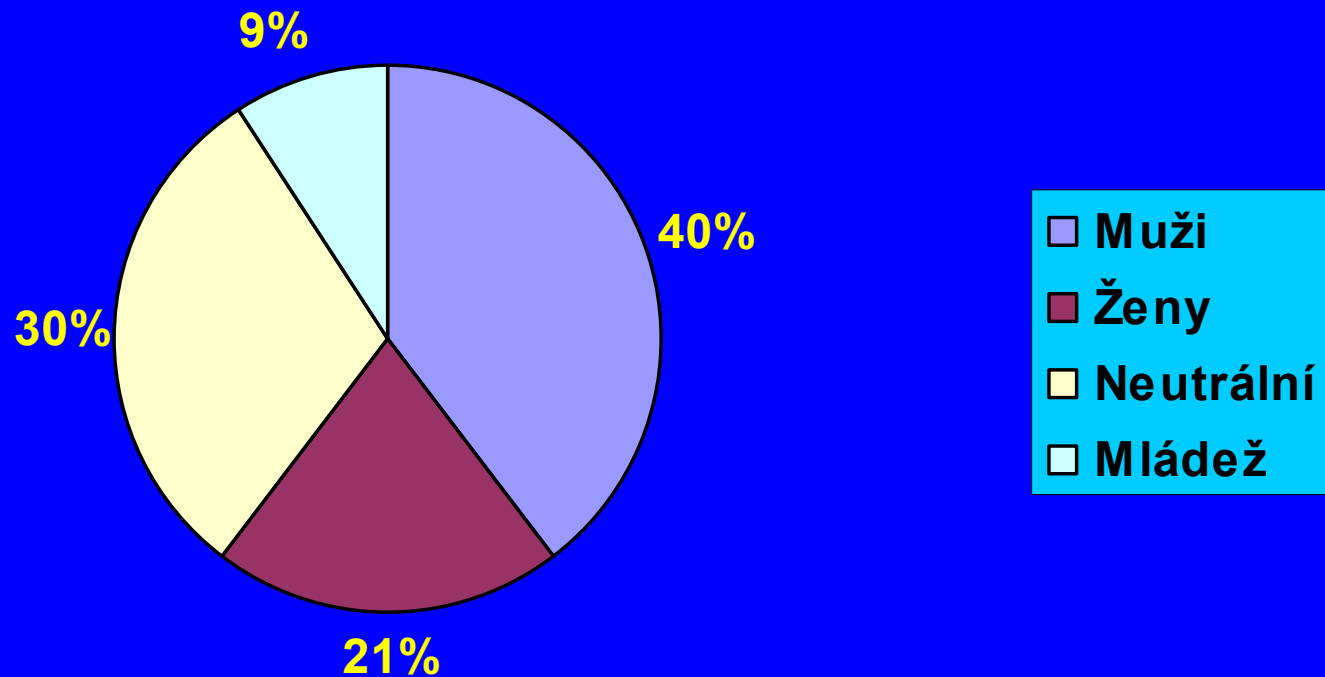
Dotace na podporu tělovýchovných a sportovních aktivit

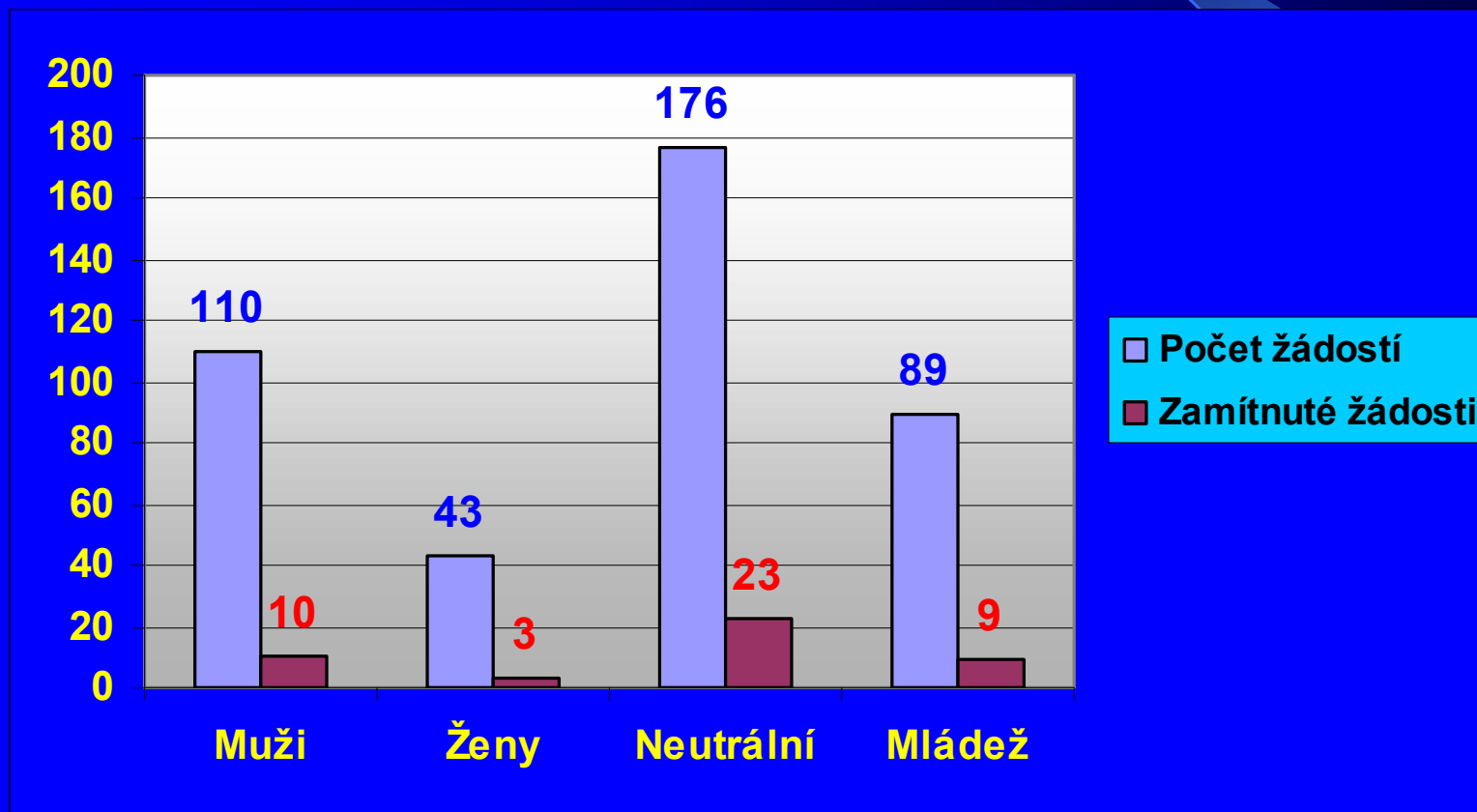
Dotace na podporu vrcholového sportu

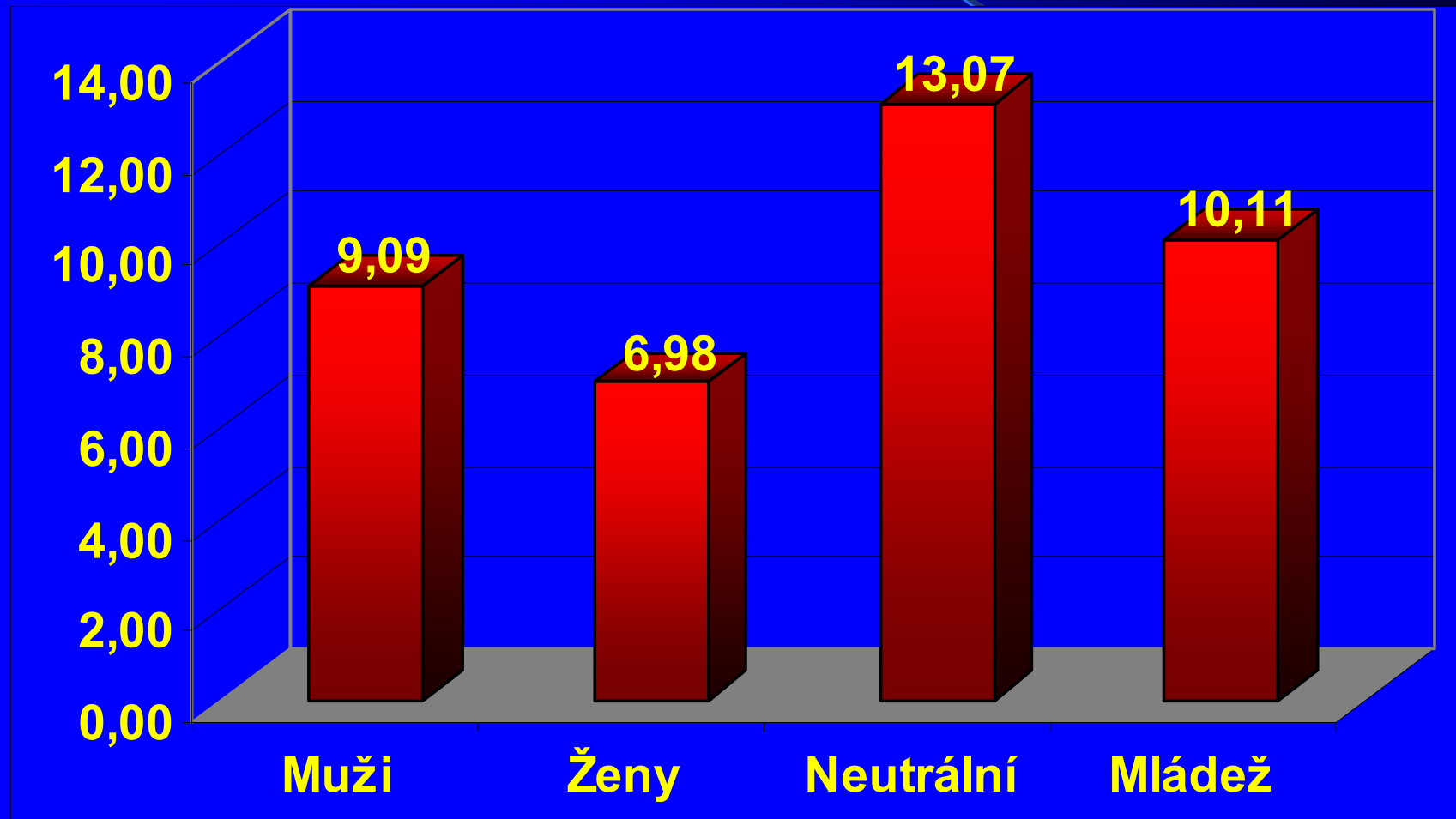
Dotace do sportu celkem

Počty podaných a zamítnutých žádostí podle kategorií

Procento zamítnutých žádostí

Průměrné částky připadající na žádost podle kategorií

